

prof. dr hab. Małgorzata Witaszek-Samborska
Instytut Filologii Polskiej
Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Poznań, 14 marca 2024 r.

RECENZJA

dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego dra ROBERTA SŁABCZYŃSKIEGO

w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

Sylwetka Habilitanta

Dr Robert Słabczyński od 1999 roku jest absolwentem studiów magisterskich na kierunku *filologia polska* ze specjalnością nauczycielską na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Magisterium pt. *Terminologia gospodarcza w gwarze mieszkańców Jasłisk* napisał pod kierunkiem prof. dra hab. Bogusława Dunaja. W roku 2000 ukończył też podyplomowe studia w zakresie informatyki ze specjalnością *technologia informacyjna* na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Technicznym Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskał w 2008 roku na Wydziale Humanistycznym tejże Akademii Pedagogicznej (Uniwersytetu Pedagogicznego) po obronie rozprawy pt. *Formy pierwszej i drugiej osoby w dyskursie szkolnym (studium pragmatolingwistyczne)* powstałej pod promotorską opieką prof. dra hab. Jana Ozdzyńskiego, a recenzowanej przez prof. dr hab. Teodozję Rittel i dra hab. Józefa Porayskiego-Pomstę.

W latach 1995–2011 Habilitant pracował jako nauczyciel języka polskiego w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. Równolegle w latach 2008–2010 był pracownikiem dydaktycznym w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Od roku 2011 do dziś jest zatrudniony na etacie adiunkta w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez dra Roberta Słabczyńskiego jest osiągnięcie naukowe w postaci obejmującej 517 stron autorskiej monografii pt. *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego* opublikowanej w Wydawnictwie Uniwersytetu Rzeszowskiego w Rzeszowie w roku 2023 (ISBN 978-83-8277-102-2). Już w tym miejscu recenzji stwierdzić mogę, że monografia ta w pełni zasługuje na miano publikacji stanowiącej istotny wkład w rozwój polskiego językoznawstwa. Stanowi ona pierwsze tak obszerne, wielopłaszczyznowe, w pełnym tego słowa znaczeniu kompleksowe opracowanie mikrotoponimii niezwykle ciekawej południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego (gmin Jaśliska, Rymanów i Dukla w powiecie krośnieńskim), zamieszkałego w przeszłości przez Łemków, Polaków, Żydów i Romów, a więc przez ludność bardzo zróżnicowaną nie tylko etnicznie, ale też kulturowo, wyznaniowo i językowo. Jako rozbudowana, interdyscyplinarna, wszechstronna synteza wiedzy na temat historii i kultury pogranicznego regionu odbitych w nazewnictwie wyodrębnianych językowo drobnych elementów terenu publikacja Roberta Słabczyńskiego wypełnia lukę w naszej wiedzy nie tylko onomastycznej. Tej ważnej funkcji wysoko przeze mnie ocenianej monografii towarzyszą jej liczne zalety, dotyczące różnych aspektów naukowego dzieła. Poniżej postaram się je wskazać.

Książkę *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego* cechuje przede wszystkim rozmach widoczny w zamierzonym (zapowiedzianym w obszernym *Wstępie*, s. 9–67) i zrealizowanym zakresie podjętych przez Autora badań onomastycznych. Rozmach ów dotyczy już etapu gromadzenia materiału badawczego – ekscerpcji mikrotoponimów z licznych i – co nie mniej ważne – różnorodnych źródeł pisanych (ponad 90 pozycji, w tym: współczesnych i historycznych map badanego obszaru, urzędowych dokumentów (od XVI w. do połowy XX w.) świeckiej i kościelnej administracji polskiej oraz – w czasie zaborów – austriackiej, naukowych opracowań onomastycznych i słowników historyczno-geograficznych, publikacji popularnych i popularnonaukowych), a także z nagrań, audycji oraz z przeprowadzonych przez dra Słabczyńskiego badań terenowych (rozmów i wywiadów z kilkudziesięcioma mieszkańcami) oraz sukcesywnie uzupełnianej własnej bazy danych. Habilitant nie stroni zatem ani od żmudnych kwerend bibliotecznych i archiwalnych, ani od długich spotkań twarzą w twarz z informatorami, chcąc pozyskać jak najobfitszy i różnorodny materiał językowy. Zgromadził w ten sposób, a następnie dogłębnie opracował i przedstawił w swej monografii zarówno mikroojkonimy (nazwy domostw, przysiółków, części wsi), jak i mikroanojkonimy

(nazwy pól, terenów leśnych, obiektów kultury, oronimy, hydronimy i hodonimy) z terenu 20 wsi. Nie ograniczał też ram czasowych „życia” owych nazw w komunikacji mieszkańców Podkarpacia – analizą objął wszystkie mikrotoponimy z badanego obszaru, zarówno historyczne, jak i współczesne, a więc funkcjonujące w tekstach od XIV wieku do dziś. Zgodnie z najnowszymi poglądami onomastycznymi *propria* traktuje jak teksty kultury, kotwiczy je zatem i interpretuje w szerokiej, wielopłaszczyznowej, historyczno-kulturowej perspektywie, stawiając sobie ambitne cele, które z powodzeniem realizuje w kolejnych partiach monografii.

Badawcze rozmach i perfekcję Habilitanta potwierdzają wyniki analiz szczegółowych zamieszczone w 1842 artykułach hasłowych *Słownika mikrotoponimów* zajmującego prawie połowę objętości monografii (s. 69–319). Uznanie budzi bogactwo informacji zamieszczonych w obrębie owych artykułów, przejrzystość zapowiedziana w części *Zasady redakcyjne słownika* (s. 69–70). Onimy poznajemy w wersji ogólnopolskiej. Przy nazwach pozyskanych podczas badań terenowych podano także wymowę gwarową, a przy wyekscerpowanych ze źródeł pisanych – owe źródła i ich daty. Wskazano warianty onimu, m.in. w wersji łemkowskiej. Określone są typ nazwanego obiektu (np. pole, droga) oraz jego lokalizacja, wzbogacone zarówno o komentarz dotyczący etymologii nazwy (okoliczności jej powstania i motywacji), jak i informacje o obiekcie. Objasnienia dotyczące genezy i funkcjonowania nazwy znajdziemy również w przytoczonych w zapisie fonetycznym wypowiedziach informatorów oraz w słownikowych definicjach mniej dziś znanych apelatywów, jeśli stały się one podstawą dla badanych przez Autora mikrotoponimów. Artykuły hasłowe kończą się odesłaniem do nazw paralelnych (również obecnych w *Słowniku*). Powstałe w ten sposób miniaturowe studia przypadków (wizytówki obiektów) stanowią niepodważalną wartość samą w sobie, choć przedstawione w nich wyniki badań posłużą też Autorowi do przekrojowych syntez w dalszych partiach książki. W opracowaniu hasłowych miniatur ujawniły się dociekliwość i cierpliwość Habilitanta w naukowych poszukiwaniach oraz szeroka wiedza filologiczna.

Rozmach cechujący monografię dra Słabczyńskiego, a stanowiący oś konstrukcyjną niniejszych uwag recenzenckich, dochodzi do głosu również w rozdziałach analityczno-syntetycznych książki, ukazujących mikrotoponimię Beskidu Niskiego z wielu perspektyw. Pierwszy z tych rozdziałów (w kompozycji pracy II) nazwany skromnie *Klasyfikacja semantyczno-motywacyjna zgromadzonego materiału* (s. 321–384) nie zawiera tylko – jak można by się spodziewać – schematycznych klasyfikacji mikrotoponimów. Przyjęty przez Habilitanta onomazjologiczny punkt wyjścia zdecydował o stworzeniu przez Niego siedmiu niezależnych, choć paralelnie zbudowanych, syntez historii i struktury nazw poszczególnych klas obiektów na wschodnim Podkarpaciu: miejsc zamieszkałych (domostw, przysiółków,

części wsi), obszarów wodnych, obiektów górskich, pól, terenów leśnych, dróg, traktów itp. oraz obiektów kultury. Klasyfikację nazw w każdym z tych zbiorów Autor poprzedził przeglądem literatury onomastycznej dotyczącej danego typu onimów i interesującym szkicem historyczno-kulturowym (uwzględniającym też dane demograficzne, społeczne i gospodarcze) przedstawiającym rozwój tegoż nazewnictwa na badanym obszarze. Ciekawie zarysowany kontekst zewnętrzno- i pozajęzykowy w połączeniu ze szczegółową, dogłębnie przemyślaną klasyfikacją nazw pozwolił Autorowi zaprezentować we *Wnioskach* kończących każdy z podrozdziałów wiarygodną mikrosyntezę kulturowo uwarunkowanych motywów nazewniczych w poszczególnych klasach onimów. Zamykające rozdział *Podsumowanie* (s. 379–384) to zgrabna synteza wcześniejszych mikrosyntezy, potwierdzająca kulturowe znaczenie mikrotoponimii: „Onimy przypominają o dawnym zróżnicowaniu etnicznym, przechowują zjawiska gwarowe, które w codziennej komunikacji już dawno zaginęły. Są również źródłem informacji o mieszkańcach, stosunkach własnościowych, prowadzonej działalności rolniczej i pozarolniczej, ważnych dla danej mikrospołeczności wydarzeniach” (s. 384).

W kolejnym rozdziale o charakterze analityczno-syntetycznym (III *Stalość i zmienność nazw*, s. 385–409) dr Słabczyński przyjrzał się mikrotoponimom Beskidu Niskiego z innej perspektywy – ich wielokształtności i zmienności. Omówienie propriów współnofunkcyjnych – paralelnych i wariantywnych – ukazało z jednej strony różne relacje motywacyjne w odniesieniu do tego samego obiektu spowodowane różnymi punktami widzenia, z jakich profilowane bywają obiekty terenowe w zdeterminowanych kulturowo lokalnych mikrowspólnotach komunikatywnych, z drugiej – wariantywność formalną nazw współnordzennych wynikającą głównie z tendencji uniwerbizacyjnych, a więc z dążenia do ekonomii w języku. Perspektywa diachroniczna umożliwiła też Habilitantowi prześledzenie dziewięciu typów zmienności relacji między mikrotoponimami a obiektami przez nie nazywanymi. Niewątpliwą zaletą tej części monografii jest ugruntowanie w czytelniku przekonania o dynamicznym, a nie statycznym, charakterze podkarpackiej mikrotoponimii i wyjaśnienie jej zmienności przyczynami nie tylko wewnątrz- i zewnątrzjęzykowymi, ale też pozajęzykowymi przekształceniami topografii i znacznymi przemianami relacji socjokulturowych (głównie wysiedleniem Łemków i powstaniem po nich pustki osadniczej).

Ostatni rozdział analityczno-syntetyczny – IV *Mikrotoponimy jako symptomy pogranicza* (s. 411–450) – stanowi próbę zastosowania nowatorskiej koncepcji symptomatologii kulturowej autorstwa Katarzyny Skowronek do interpretacji badanej przez dra Słabczyńskiego mikrotoponimii. Próbę, dodajmy, udaną, gdyż w mikrotoponimii tej traktowanej jako zbiór, od wieków powstający lokalnie na obszarze wieloetnicznym, utrwaliły się symptomy

różnorodności etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej. Pogranicze – na podstawie ujęć socjologicznych i językoznawczych (tu zwłaszcza koncepcji Haliny Pelcowej) – jest przez Habilitanta rozumiane szeroko jako wielopłaszczyznowe pogranicze wewnętrzne. Wewnętrzne, gdyż dotyczy relacji między Polakami a Łemkami (a w mniejszym stopniu też Żydami i Romami) zamieszkującymi obszar wspólny w Beskidzie Niskim, nie zaś między granicznymi sąsiadami: Polakami a Słowakami. Wielopłaszczyznowe zaś dlatego, że w zgromadzonym obfitym materiale Habilitant odnajduje symptomy odróżniania się, ale i – przede wszystkim – przyciągania, nakładania się odmienności: a) językowych i etnicznych (języka ogólnego i gwary, polszczyzny i łemkowszczyzny), b) religijnych, c) społecznych, gospodarczych oraz kulturowych. Odrębny podrozdział Autor poświęcił też kategoriom *swój – obcy* odzwierciedlonym w mikrotoponimii tego regionu (a dodatkowo również w przezwiskach zbiorowych), udowadniając, że nawet dawniej, gdy był to obszar wieloetniczny, relacja ta (mimo dowodów i na symboliczne wyznaczanie granic własnej mikrowspólnoty, i na przełamywanie różnic) miała przede wszystkim charakter zewnętrzny (MY – tutejsi, wieloetniczna wspólnota, ONI – osoby spoza tej części Podkarpacia), a nie wewnątrzspółnotowy. Podobnie jak we wcześniejszych partiach książki dr Słabczyński wykazuje się tu znakomitą orientacją w literaturze przedmiotu i badawczą precyzją, a także umiejętnością przedstawiania wyników drobiazgowych dociekań naukowych w sposób interesujący, wciągający czytelnika w dziś już tylko historyczny świat polsko-łemkowskiej wspólnoty.

Część merytoryczną monografii wieńczy nieszablonowe dziesięciostronicowe *Zakończenie* (s. 451–460). Dr Słabczyński podsumowuje w nim obserwacje poczynione we wcześniejszych częściach monografii – przypomina proces historycznego kształtowania się badanej onimii odzwierciedlającej zmieniający się wieloetniczny, wielowyznaniowy i wielokulturowy kontekst, od czasów najdawniejszych (XIV w.) po współczesny gwałtowny zanik wielu nazw – ale też przygląda się podkarpackim mikrotoponimom z kolejnej, jeszcze innej perspektywy: jako nośnikom pamięci zbiorowej. Strukturę *Zakończenia* Autor podporządkował tej właśnie kategorii, wyznaczając dwa jej typy: nośniki krainy i nośniki języka. Zwraca tym samym uwagę czytelnika na mikrotoponimy Beskidu Niskiego jako świadectwa z jednej strony: historycznych i współczesnych stosunków własnościowych, pamięci mieszkańców, dawnych obiektów i specyficznych ich cech, pierwotnego charakteru miejsca, form pracy i innych zajęć, historycznej struktury etnicznej oraz wydarzeń, z drugiej zaś – funkcjonowania polszczyzny i łemkowszczyzny jako odrębnych systemów językowych oraz we wzajemnej ich interferencji. Traktowanie opisanych w książce mikrotoponimów jako

pamiętek dawnego pogranicza etnicznego, wyznaniowego, językowego i kulturowego podkreśla ważną funkcję dokumentacyjną monografii.

Wartość poznawczą i dokumentacyjną publikacji wzbogacają zamieszczone w pracy mapy, ilustracje i fotografie, zarówno historyczne, jak i współczesne, obrazujące oraz uwiarygodniające formułowane przez Habilitanta spostrzeżenia. Na szczególną uwagę w tym zakresie zasługują skany dokumentów dawnych (map i aktów z XVI–XIX w. oraz szkicu z 1954 r.) zamieszczone jako *Załączniki* (s. 470–476) do *Wykazu map, ilustracji, fotografii, tabel* (s. 468–469).

Szacunek budzi erudycja Autora, który ze znanstwem i wyczuciem porusza się w obfitości literatury onomastycznej, szerzej: lingwistycznej, ale też z innych dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych. Potwierdza to obszerna *Bibliografia* zestawiona na stronach 477–494, obejmująca około 400 pozycji, w tym prace wszystkich najwybitniejszych polskich onomastów.

Pod względem językowym, stylistycznym i redakcyjnym monografia również zasługuje na pochwałę. Autor poprawnie i sprawnie posługuje się polszczyzną naukową, a przejrzystość i logiczność kompozycji oraz wywodu, a także wspomniane wyżej wzbogacenie płaszczyzny werbalnej bardzo dobrze dobranymi ilustracjami sprawiają, że lektura książki staje się dla czytelnika prawdziwą przyjemnością. Lekturę tę ułatwiają też *Wykaz skrótów* (s. 461–467), obejmujący m.in. skróty tytułów poddanych ekscerpcji źródeł, oraz *Indeks nazw* (s. 495–517).

Wszystkie poczynione dotąd recenzenckie uwagi jednoznacznie wskazują, że przedstawiona do oceny monografia *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego* dra Roberta Słabczyńskiego jest pozycją ważną w polskiej literaturze onomastycznej i stanowi istotny wkład w rozwój językoznawstwa. Ukazanie lokalnego nazewnictwa drobnych obiektów terenu w Beskidzie Niskim z kilku niezależnych naukowych punktów widzenia, z wykorzystaniem bogatego materiału pozyskanego z różnych źródeł i skorzystaniem z propozycji metodologicznych uznanych onomastów (przede wszystkim klasyfikacji mikrotoponimów Roberta Mrózka, „życia” onimów Agnieszki Myszk i symptomatologii kulturowej Katarzyny Skowronek, ale i innych) zaowocowało monografią kompletną i dogłębną, doskonale wskazującą przyczyny takiego, a nie innego obrazu wyłaniającego się ze zmiennego historycznie i współcześnie zasobu mian stanowiących rezerwuuar lokalnej pamięci zbiorowej. Dodatkową wartością recenzowanej monografii jest więc fakt, że próbuje ona w analizach lingwistycznych ocalić od zapomnienia zakrzepły w mikroonimach, a odeszły już bądź odchodzący w przeszłość barwny świat tradycji i kultury polsko-łemkowskiego pogranicza.

Ocena aktywności naukowej Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora

Pozostały dorobek naukowy Habilitanta w okresie następującym po uzyskaniu stopnia doktora, czyli po roku 2008, prezentuje się dobrze i potwierdza cechy osobowości naukowej Autora wskazane we wcześniejszych fragmentach recenzji: rzetelność i dociekliwość w podejmowanych badaniach oraz wszechstronność – tu przejawiającą się w bogactwie kręgów językoznawczych zainteresowań.

W dorobku publikacyjnym dra Roberta Słabczyńskiego znajdują się – oprócz już omówionej – dwie autorskie monografie. Wydana w 2013 roku książka *Formy pierwszej i drugiej osoby czasowników w dyskursie szkolnym. Studium pragmatolingwistyczne* (Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów) to uzupełniona i przeredagowana rozprawa doktorska, nie podlega tu zatem ocenie, natomiast opublikowana w 2015 roku praca *Słownictwo z zakresu kultury materialnej w gwarze Jaślisk w powiecie krośnieńskim* (Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów) jest efektem powrotu po kilkunastu latach do podjętych przy magisterium (*Terminologia gospodarcza w gwarze mieszkańców Jaślisk*, 1999) badań nad słownictwem ludowym. Książka ta, mająca postać rzetelnie opracowanego słownika z obszerną częścią monograficzną sytuującą gwarę mieszkańców Jaślisk w szerokim kontekście historyczno-kulturowym, uwidacznia godną pochwały skłonność Habilitanta do naukowego ocalania od zapomnienia tego, co w języku i kulturze lokalnych wspólnot odchodzi w przeszłość. Potwierdza też rzetelny warsztat naukowy dra Słabczyńskiego, który stosuje różne metody pozyskiwania materiału (i żmudne kwerendy archiwalne, i badania terenowe), by był on wiarygodny i dobrze udokumentowany.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Habilitant opublikował także 23 artykuły naukowe: 11 w monografiach wieloautorskich wydanych w Krakowie, Lublinie i Rzeszowie, a także za granicą w Bratysławie i Preszowie oraz 12 w punktowanych czasopismach (głównie w rzeszowskim „Słowie. Studiach językoznawczych”, ale też w „Języku Polskim” czy „Pracach Językoznawczych”). Wraz z 4 tekstami wydanymi w okresie przeddoktorskim liczba wszystkich artykułów Habilitanta wynosi 27. Do dorobku naukowego dra Słabczyńskiego należy również współredagowanie 6 monografii wieloautorskich wydanych w Rzeszowie. Pod względem objętościowym nie jest to zatem dorobek imponujący, ale wystarczający, a podkreślić należy znaczny jego przyrost po uzyskaniu przez Autora stopnia doktora. Ważny jest także szeroki krąg zagadnień, którym Habilitant poświęcał naukową uwagę, dając się poznać jako badacz wszechstronny.

Pierwszy zbiór stanowią artykuły dotyczące onimii, w tym głównie toponimii w powiecie krośnieńskim. Powstawały od roku 2017 i świadczą o gromadzeniu doświadczenia przez Habilitanta oraz pogłębianiu wiedzy z zakresu problematyki podjętej w monografii *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego*. Teksty poświęcone mikrotoponomom motywowanym nazwami flory i fauny, homonimom mikrotoponimicznym, symptomom pogranicza obecnym w mikrotoponimii tego regionu czy językowo-kulturowemu obrazowi pogranicza polsko-słowackiego utrwalonemu w onimach stwarzały podwaliny pod przyszłe rozdziały tejże monografii. Poza ten krąg wykraczają dwa inne ciekawe poznawczo artykuły: 1) o ojkonimach współcześnie kojarzonych z wulgaryzmami, więc uważanych za obraźliwe, oraz takich, których motywację stanowią cechy odbierane zmysłami (*Burdele, Matoty, Biały Kał – asocjacje i wrażenia zmysłowe ukryte w nazwach miejscowych – 2017*) i 2) o imionach osobowych, głównie greckich, ale też łacińskich, hebrajskich, germańskich i słowiańskich, nadawanych w XIX wieku na Łemkowszczyźnie (*Imiennictwo łemkowskie w XIX wieku – 2020*).

Praca nauczyciela, wykonywana przez kilkanaście lat przez Habilitanta, zaowocowała sporą grupą tekstów z zakresu lingwistyki edukacyjnej. Część z nich (dokładnie 4) ukazała się jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora, ale kilka innych wydano już po roku 2008. Podoktorskie publikacje zawierają analizy dyskursu szkolnego osadzone w metodologii pragmalingwistycznej, w której – co zasługuje na podkreślenie – dr Słabczyński wykazuje się podobnie dużą sprawnością, jak w badaniach onomastycznych. Zauważmy też, że wszystkie prace Habilitanta – nauczyciela praktyka – dotyczą zagadnień ważnych z punktu widzenia celów komunikacji szkolnej w relacji nauczyciel – uczeń. Najwięcej uwagi Autor poświęcił funkcjom form kategorii osoby czasowników w różnych aktach mowy w sytuacji dydaktycznej (lekcji) – dotyczy ich monografia *Formy pierwszej i drugiej osoby czasowników w dyskursie szkolnym. Studium pragmalingwistyczne* (uzupełniona, rozbudowana rozprawa doktorska; 2013) i trzy artykuły: *Formy pierwszej osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego w dyskursie szkolnym* (2008), *Formy drugiej osoby liczby pojedynczej trybu orzekającego w kontekście dyskursu edukacyjnego* (2011), *Semantyka form czasowników trzeciej osoby w dyskursie szkolnym* (2012). Habilitant przyjrzał się także ważnym, różnym funkcjom potoczności wykorzystywanej przez nauczyciela w kontakcie dydaktycznym (*O funkcji elementów potocznych w języku nauczycieli*, 2013) i dowiódł, że wszystkie one służą poprawie skuteczności komunikacji z uczniami.

Okres po uzyskaniu stopnia doktora przyniósł też artykuły dotyczące różnych zagadnień leksykalnych i komunikacyjnych obserwowanych we współczesnej polszczyźnie. W tym miejscu po raz kolejny na podkreślenie zasługuje wszechstronność badacza, który umiejętnie

posługuje się lingwistycznym instrumentarium zarówno w studiach nad polszczyzną dawną (co uwidoczniło się w pracach onomastycznych), jak i współczesną. W odniesieniu do tej ostatniej Habilitant sporo uwagi poświęcił językowi reklamy i mediów oraz – co z nimi związane – zagadnieniom leksykalnym i komunikacyjnym z zakresu kultury języka, podejmując tematykę leksemów modnych (*Masakra – wyraz modny współczesnej polszczyzny*, 2015), emocjonalizacji wypowiedzi (*O pragmatycznych funkcjach wyrażania radości*, 2015) oraz ich brutalizacji (*Brutalizacja mediów i jej wpływ na zachowania językowe Polaków*, 2015; *Hejt – uderzenie w godność człowieka*, 2020). Zjawiska te łączy w oczywisty sposób z wpływem mediów (w tym Internetu) na zachowania językowe współczesnych Polaków, dlatego to językowi mediów właśnie przyjrzał się w kilku artykułach, sytuujących się na pograniczu lingwistyki i medioznawstwa. Znaną z prasoznawstwa metodę analizy zawartości zastosował w pracach: *Co dla mediów jest najważniejsze? O hierarchizacji wiadomości w polskiej prasie* (2016) oraz *Medialny obraz społeczności lokalnej (na podstawie analizy miesięczników „Dukla.pl” i „Nasz Rymanów”)* (2018), uwidaczniając różnice w wyborze tematyki (emocjonalizującej negatywnie) w prasie ogólnopolskiej a pozytywnie kreowanym wizerunkiem świata w prasie lokalnej. Problematykę wartościowania w programach telewizyjnych typu talent show przedstawił z wykorzystaniem narzędzi pragmalingwistycznych w artykule *Superwykon – o wartościowaniu w telewizyjnych programach z gatunku talent show* (2011), a z perspektywy aksjolingwistycznej w pracy *Wartości eksponowane w telewizyjnych programach rozrywkowych z gatunku talent show i językowe sposoby ich wyrażania* (2014). Najwięcej publikacji poświęcił perswazji, zwłaszcza w tekstach reklamowych – *„Sprawdź i odbierz prezent” – o słownictwie tematów e-maili marketingowych* (2014), *„Przyjazny dla twojej kieszeni” – o semantyce słowa „przyjazny” we współczesnych tekstach reklamowych* (2016), *„Szok! Ma 72 lata, a wygląda na 35!”*. *O internetowych reklamach suplementów diety* (2017), *„Wińsko upaja”, a „Bagno wciąga” – o sloganach reklamowych polskich miast i regionów* (2020) – choć nie tylko (*Co zrobić, aby przeczytali? Językowe i pozajęzykowe sposoby nakłaniania w tematach listów poczty elektronicznej* (2014)). Skupiał się w nich na różnych elementach przekazów o funkcji nakłaniającej, zarówno leksykalnych, jak i pozaleksykalnych, a także pozajęzykowych. We wszystkich publikacjach dra Słabczyńskiego godne podziwu jest bogactwo gromadzonego przezeń materiału, co formułowane obserwacje i wnioski czyni wiarygodnymi.

Dorobek podoktorski Habilitanta cechują zatem: duża świadomość i wszechstronność metodologiczna, różnorodność i aktualność podejmowanej problematyki, rzetelność w podejściu do pracy naukowej, bogactwo uwzględnianych źródeł i analizowanego materiału,

dobra orientacja w stanie badań, a także ważne z perspektywy odbiorczej: logiczność i przejrzystość kompozycji oraz sprawność językowa i stylistyczna,

Aktywność naukowa dra Roberta Słabczyńskiego to również wygłoszenie referatów podczas 11 konferencji naukowych: 6 ogólnopolskich organizowanych przez ośrodki akademickie w Polsce (w Krakowie, Lublinie i Rzeszowie) oraz 5 zagranicznych w Słowacji (w Preszowie, Bańskiej Bystrzycy, Nitrze i Trnawie), W stosunku do udziału w 2 konferencjach przed uzyskaniem stopnia doktora oznacza to znaczne wzmożenie aktywności w tej sferze życia naukowego w latach 2013–2022.

Od 2011 roku Habilitant jest członkiem Oddziału Rzeszowskiego Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego.

Liczba cytowań publikacji dra Słabczyńskiego wynosi 13, bez autocytowań 8, a Indeks Hirscha – 2. W 2019 roku za zasługi w działalności na rzecz rozwoju nauki Habilitant otrzymał Brązowy Krzyż Zasługi.

Podsumowując dorobek naukowy dra Roberta Słabczyńskiego po uzyskaniu stopnia doktora, należy podkreślić, że cechuje go sukcesywny, harmonijny rozwój, którego efektem jest wszechstronność – Autor nie ogranicza swych badań do jednego wąskiego kręgu zagadnień, lecz ciągle wzbogaca wachlarz wykorzystywanych metodologii, stosowanych narzędzi i podejmowanych tematów. Będąc w okresie studiów doktoranckich pragmalingwistą w zakresie językoznawstwa edukacyjnego, po uzyskaniu stopnia doktora stał się jednocześnie znawcą współczesnej polszczyzny ogólnej w różnych sytuacjach komunikacyjnych i dojrzałym onomastą, w badaniach mikrotoponomastycznych nie bał się przy tym podjąć wyzwań związanych z perspektywą diachroniczną. Zwieńczenie dotychczasowego naukowego rozwoju dra Roberta Słabczyńskiego z wykorzystaniem zdobytych przez Niego wiedzy i doświadczenia stanowi oceniona wcześniej monografia *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego*.

Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury

Dr Robert Słabczyński wykazuje się również aktywnością naukową w instytucji naukowej innej niż podstawowe miejsce pracy. W roku 2007 odbył dwutygodniowy staż naukowy w Zakładzie Logopedii Uniwersytetu Gdańskiego. Zdobyta wówczas wiedza pozwoliła mu na prowadzenie zajęć z przedmiotu *informatyka dla logopedów* na studiach logopedycznych w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 2008–2010, a obecnie na Podyplomowych Studiach

Logopedii w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego. W dniach 10.06.2023–17.06.2023 roku odbył kolejny staż w Katedrze Polityki Społecznej i Edukacyjnej Uniwersytetu Peloponeskiego. Podczas niego przedstawił prezentację Uniwersytetu Rzeszowskiego, odbywał spotkania naukowe i seminarium poświęcone prowadzonym badaniom.

Do dziś utrzymuje kontakt z Uniwersytetem Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (na którym studiował i uzyskał stopień doktora), m.in. odbywając konsultacje naukowe z pracownikami Katedry Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej.

Ocena działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej Habilitanta

Osiągnięcia Habilitanta w działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej są równie wszechstronne, jak w pracy naukowej.

W okresie zatrudnienia w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa UR prowadził zajęcia (ćwiczenia, konwersatoria i wykłady) z kilkunastu przedmiotów na studiach pierwszego i drugiego stopnia (na kierunkach: *filologia polska* oraz *dziennikarstwo i komunikacja społeczna*), a także na studiach podyplomowych z zakresu logopedii. Opiekował się studentami ze Słowacji, od 2011 r. do dziś pełni funkcję opiekuna roku na studiach licencjackich i magisterskich. Wypromował około 50 prac licencjackich, zrecenzował 20 prac licencjackich i 12 prac magisterskich, był też opiekunem studentów przygotowujących prace roczne (na kierunku *filologia polska*) i projekty specjalnościowe (na kierunku *dziennikarstwo i komunikacja społeczna*).

W ramach działalności organizacyjnej dr Robert Słabczyński pełnił i pełni ważne, odpowiedzialne funkcje, jego aktywność w tym zakresie jest imponująca. W latach 2016–2019 był zastępcą dyrektora Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa ds. organizacji i dydaktyki. Współtworzył wówczas dokumentację wniosku o uruchomienie dwóch kierunków studiów: *dziennikarstwo i komunikacja społeczna* – studia drugiego stopnia oraz *polonistyka stosowana* – studia pierwszego stopnia, uczestniczył też w przygotowaniu dokumentacji wniosku o utworzenie kierunku studiów *dziennikarstwo i komunikacja społeczna* – studia pierwszego stopnia, był również (w roku akademickim 2019/2020) kierownikiem tego kierunku. W latach 2015–2017 pełnił funkcję pełnomocnika dziekana Wydziału Filologicznego ds. promocji, od 2013 roku przez kilka lat kierunkowego koordynatora ds. ECTS. Obecnie jest koordynatorem praktyk na kierunku *logopedia z nauczaniem z języka polskiego jako obcego* i członkiem dwóch

zespołów programowych. Ma na swoim koncie uczestnictwo w kilku certyfikowanych szkoleniach.

Od 2015 roku do dziś jest opiekunem koła naukowego Klub Dziennikarzy Studenckich działającego przy Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa UR, wspiera studentów w ich różnych przedsięwzięciach.

W latach 2012–2018 był członkiem Komitetu Okręgowego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego.

Współorganizował 5 konferencji (4 międzynarodowe i 1 ogólnopolską) odbywających się w Rzeszowie. Są wśród nich 3 konferencje studencko-doktoranckie (I, II i III Międzynarodowa Konferencja Naukowa Studentów i Doktorantów „Młode dziennikarstwo” – odpowiednio w latach 2016, 2017 i 2019), 1 dedykowana pamięci Profesora Stefana Reczka (Ogólnopolska Konferencja Naukowa w 25-lecie śmierci Profesora Stefana Reczka, „W rzecz polską wstąpić Polszczyzna dawana i dzisiejsza”, Uniwersytet Rzeszowski, 9–10.05.2018 r.) oraz 1 onomastyczna (XXII Międzynarodowa i Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna, Uniwersytet Rzeszowski, 14–16 października 2021 r.).

Od 2011 r. jest członkiem redakcji czasopisma naukowego „Słowo. Studia językoznawcze” (ISSN 2082-6931, Uniwersytet Rzeszowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego) – do roku 2021 pełnił funkcję sekretarza redakcji, od 2022 r. jest zastępcą redaktora naczelnego.

W ramach działalności popularyzującej wiedzę o języku polskim i współpracy ze środowiskiem wygłaszał wykłady dla członków TMJP, słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, nauczycieli, studentów i pracowników UR oraz uczniów liceum i zespołu szkół, prowadził warsztaty dla uczniów gimnazjum. Wypowiadał się w kilku audycjach radiowych emitowanych na antenie Polskiego Radia Rzeszów.

Konkluzja

Dr Robert Słabczyński jest w pełni dojrzałym, odpowiedzialnym i wszechstronnym językoznawcą, rzetelnym i wiarygodnym we wszystkich swych dokonaniach. Wskazane jako podstawa postępowania habilitacyjnego osiągnięcie naukowe w postaci autorskiej monografii oraz pozostałe publikacje Habilitanta po uzyskaniu stopnia doktora stanowią znaczący dorobek badawczy i wnoszą istotny wkład w rozwój uprawianej przez Niego dyscypliny naukowej. Przedstawione w recenzji uwagi o dorobku naukowym oraz działalności organizacyjnej, dydaktycznej i popularyzatorskiej Habilitanta świadczą też o

Jego istotnej aktywności naukowej i uprawniają do stwierdzenia, że całkowicie spełnia On wymagania stawiane w postępowaniach habilitacyjnych przez art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). W związku z tym **przedkładam komisji habilitacyjnej pozytywną opinię w sprawie nadania drowi Robertowi Słabczyńskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.**

Katarzyna Witaszek-Semborska